

แนวความคิดที่เกี่ยวเนื่องกับการวิจัย

ในการกล่าวถึงแนวความคิดที่เกี่ยวเนื่องกับการวิจัย ผู้วิจัยได้แบ่งออกเป็น 5 หัวเรื่อง ดังต่อไปนี้

1. กระบวนการวางแผนพัฒนา
2. สรุปแผนพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 5 (2525-2529) และฉบับที่ 6 (2530-2534)
3. แผนโครงสร้าง
4. แผนพัฒนาจังหวัด

กระบวนการวางแผนพัฒนา

มีผู้ให้ความหมาย และกล่าวถึงการวางแผนโดยทั่วไปไว้หลายประการ อาทิ การวางแผนเป็นเรื่องของ "อนาคต" เป็นเรื่องที่มนุษย์ต้องการรู้ถึงอนาคตที่จะเกิดขึ้น และเพื่อที่จะได้สร้างสภาวะที่จะทำให้อนาคตที่เกิดขึ้นนั้น ให้ผลที่เกิดคุณประโยชน์¹

การวางแผนเป็นกิจกรรมอย่างหนึ่งที่เป็นกระบวนการ เพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่วางไว้ โดยผ่านระบบการจัดทำอย่างมีประสิทธิภาพ²

¹มานพ พงศทัต, "การวางแผนคืออะไร." เอกสารคำสอนวิชาการวางแผน 1 ระดับปริญญาโทผังเมือง จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ปีการศึกษา 2524. (อัครสำเนา)

²ประพันธ์ เสวตนิรันทน, เศรษฐศาสตร์ภูมิภาค (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ดวงกมล, 2520), หน้า 210.

การวางแผนคือ การตัดสินใจล่วงหน้าว่าจะทำอะไร อย่างไร เมื่อไร และใครเป็นผู้กระทำ การวางแผนเป็นหัวเชื่อมช่วงว่างจากปัจจุบันไปสู่อนาคตตามที่โครงการถึงแม้ว่าเหตุการณ์ในอนาคตเป็นสิ่งที่ยากต่อการคาดหมาย แต่ก็ดีกว่าปล่อยให้เกิดขึ้นตามธรรมชาติ³

การวางแผนคือ กระบวนการที่เกี่ยวกับการเตรียมการ การวินิจฉัย และตัดสินใจสำหรับการกระทำในอนาคต เพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่วางไว้โดยวิธีการที่ดีที่สุด⁴

การวางแผนคือ วิธีการแก้ปัญหาที่ตนเอง โดยการแก้ปัญหานั้นจะกระทำเป็นกระบวนการ กล่าวคือมีขั้นตอนต่างๆในการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้น เพื่อให้ปัญหานั้นๆหมดไปหรือลดความร้ายแรงลง⁵

ดังนั้นอาจสรุปได้ว่า การวางแผนเป็นกระบวนการที่มีการตัดสินใจตามทางเลือกต่างๆล่วงหน้าอย่างมีเหตุผล มีข้อมูล มีระบบ และเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับอนาคต โดยจะต้องทำอย่างต่อเนื่องกันจนสำเร็จบรรลุเป้าหมายที่โครงการ ในกระบวนการวางแผนทุกกระบวนการจะมีขั้นตอนทั่วไป กล่าวคือ การเก็บและรวบรวมข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูลและชี้สภาพปัญหา วางแนวทางแก้ปัญหา เสนอทางเลือกในการแก้ปัญหา ตัดสินใจนำทางเลือกที่เหมาะสมไปปฏิบัติ⁶

³บุญสาธ ซอกเขียน, "การวางแผน." เอกสารทางวิชาการ กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย (กรุงเทพมหานคร : กรมการปกครอง, 2522), หน้า 11.

⁴เรื่องเดียวกัน, หน้า 14.

⁵สำนักงานปลัดกระทรวงมหาดไทย, คู่มือการวางแผนพัฒนาจังหวัด (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์รุ่งเรืองสาส์นการพิมพ์, 2528), หน้า 6.

⁶มานพ หงส์หัต, "การวางแผนคืออะไร." เอกสารคำสอนวิชาการวางแผน 1 ระดับปริญญาโท จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ปีการศึกษา 2524. (อัคราเนา)

กระบวนการวางแผนพัฒนาประเทศ โดยทั่วไปสามารถแบ่งออกได้เป็น 2
กระบวนการคือ

1. กระบวนการวางแผนจากเบื้องบนสู่เบื้องล่าง ซึ่งเป็นการวางแผนจาก
ส่วนกลาง ได้แก่ การวางแผนชาติ แผนระดับภาค แผนกระทรวงต่างๆ อันจะเป็น
กระบวนการที่มองโดยส่วนรวม ทั้งในด้านปัญหา วัตถุประสงค์ นโยบาย เป้าหมายและ
การกำหนดมาตรการ

2. กระบวนการวางแผนจากเบื้องล่างสู่เบื้องบน โดยมากเป็นการวางแผน
จากท้องถิ่น ได้แก่ แผนจังหวัด แผนของท้องถิ่นระดับต่างๆ อันจะเป็นกระบวนการที่จะไ้
สะท้อนความต้องการและปัญหาของพื้นที่เป็นหลัก แต่จะประสานสอดคล้องกับแผนของส่วน
กลางทั้งในด้านวัตถุประสงค์ นโยบาย เป้าหมายและการกำหนดมาตรการ 7

กระบวนการวางแผนพัฒนาประเทศสามารถแบ่งออกได้เป็น 6 ขั้นตอนคือ 8

1. การวางแผนที่เป็นแม่บท เป็นขั้นที่สามารถกำหนดเป้าหมายความจริง
เติบโตของผลผลิตของชาติ การจ้างแรงงาน บริการสังคมเป็นต้น และสามารถระบุ
องค์การที่จะมีหน้าที่รับผิดชอบในการปฏิบัติการตามแผน

2. การวางแผนตามภาคเศรษฐกิจ เพื่อจะจัดสรรทรัพยากรที่มีตามภาค
เศรษฐกิจต่างๆ เพื่อให้บรรลุเป้าหมายตามที่ระบุในแผนแม่บท

3. การวางแผนระหว่างภูมิภาค เป็นขั้นเตรียมการวางแผนการพัฒนาทุก
อย่างในแต่ละภาคเพื่อให้เชื่อมต่อกันระหว่างภูมิภาค

4. การวางแผนภาค

5. การวางแผนระดับท้องถิ่น เป็นการพยายามสร้างสิ่งแวดล้อมให้เหมาะ
กับความต้องการทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรมของประชาชน

6. การวางแผนโครงการ เป็นขั้นวางโครงการและการประเมินผล
การเรียงลำดับความสำคัญของโครงการต่างๆ และพิจารณาเวลาที่จะเริ่มดำเนินงาน

7. ประสาน สุธรรมรงค์ และ บุญเคิบ คันตระกูล, "นโยบายและการวางแผน
พัฒนาจังหวัด." (กรุงเทพมหานคร : กระทรวงมหาดไทย), หน้า 2.

8. ประพันธ์ เสวกนันท์, เศรษฐศาสตร์ภูมิภาค, หน้า 183-184.

สรุปแผนพัฒนา เศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

1. สรุปแผนพัฒนา เศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 5 (2525-2529)

แผนพัฒนา เศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 5 มีลักษณะเป็น "แผนนโยบาย" ที่มีความชัดเจนหรือที่จะแปลงไปสู่ภาคปฏิบัติได้ และมีลักษณะพิเศษดังนี้คือ ⁹

1.1 เน้น "การปรับโครงสร้างเศรษฐกิจ" มากกว่า "การมุ่งขยายอัตราการเจริญทางเศรษฐกิจ" แต่อย่างใด ทั้งนี้เพื่อให้ระบบเศรษฐกิจและการผลิตภายในประเทศสามารถปรับตัวรับกับสถานการณ์ของโลกในอนาคต

1.2 เน้น "ความสมดุล" ในการพัฒนา เศรษฐกิจและสังคมของประเทศ โดยมุ่งกระจายรายได้ และความเจริญไปสู่ส่วนภูมิภาค สร้างความเป็นธรรมในสังคม และการกระจายการถือครองสินทรัพย์ เศรษฐกิจให้มากขึ้น

1.3 เน้น "การแก้ปัญหาความยากจน" ของชนชั้นหนึ่งในเขตล่างให้เป็นเป้าหมายสำคัญ เพื่อให้ประชาชนในชนบทเหล่านี้ได้มีโอกาสช่วยตัวเอง และมีส่วนร่วมในขบวนการผลิตและพัฒนาประเทศต่อไปในอนาคต

1.4 มุ่งการประสานงานพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม และการบริหารงาน รักษาความมั่นคงของชาติให้สอดคล้องสนับสนุนกันอย่างใกล้ชิด

1.5 เน้นการแปลงแผนไปสู่ภาคปฏิบัติ โดยปฏิรูปขบวนการวางแผนงาน การจัดทำงบประมาณแผ่นดิน การบริหารกำลังคนให้สอดคล้องและประสานกัน

1.6 เน้น "บทบาทและระดมความร่วมมือจากภาคเอกชน" ให้เข้ามามีส่วนร่วมในการปรับโครงสร้างเศรษฐกิจการผลิตในสาขาเกษตร อุตสาหกรรม การพัฒนาพลังงานและเร่งการส่งออก โดยรัฐจะหบทวนกฎหมายและกฎเกณฑ์ต่างๆ จะเสริมสร้างบทบาทและสมรรถภาพขององค์กร หรือสถาบันธุรกิจเอกชนที่สำคัญ ให้เข้ามามีบทบาทในการแก้ปัญหาเศรษฐกิจ และแบ่งเบาภาระของรัฐบาลในการพัฒนาประเทศต่างๆต่อไป

⁹สำนักงานกรัฐมนตรี, สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 5 พ.ศ. 2525-2529 (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย, 2524), หน้า 3-4.

2. สรุปแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 6 (2530-2534)

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 6 มีวัตถุประสงค์หลักและแนวทางการพัฒนาที่สำคัญๆ ดังนี้คือ ¹⁰

2.1 เพิ่มประสิทธิภาพในการพัฒนาประเทศ ทั้งในด้านทรัพยากรมนุษย์ วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี และทรัพยากรธรรมชาติ ตลอดจนปรับปรุงระบบการบริหารและการจัดการ โดยยึดหลักการทำงานเป็นระบบและครบวงจร โดยเฉพาะอย่างยิ่งการทบทวนบทบาทของรัฐ ให้อยู่ในกรอบที่เป็นหน้าที่อันชอบธรรมของรัฐ และคำนึงถึงความเหมาะสมกับขีดความสามารถและฐานะการเงินการคลังเป็นสำคัญ โดยหันมาเพิ่มบทบาทของภาคเอกชนให้มากขึ้นในการพัฒนาประเทศ

2.2 ปรับปรุงระบบการผลิต การตลาด และอรรถประโยชน์คุณภาพปัจจัยพื้นฐานทางเศรษฐกิจ เพื่อให้ต้นทุนสินค้าลดลง กระจายชนิดสินค้าให้มากขึ้นควบคู่ไปกับการขยายตลาด ซึ่งจะทำให้สินค้าไทยสามารถแข่งขันในตลาดโลกได้ดียิ่งขึ้น ขณะเดียวกันก็จะเน้นการพัฒนาระบบตลาดในประเทศไปพร้อมๆกัน

2.3 มุ่งกระจายรายได้และความเจริญไปสู่ภูมิภาคและชนบทมากขึ้น โดยให้ยี่สิบกลุ่มผู้มีรายได้น้อย ทั้งในภูมิภาคและชนบท เป็นกลุ่มเป้าหมายหลักที่ควรได้รับผลจากการพัฒนาประเทศ

จากวัตถุประสงค์หลักและแนวทางการพัฒนาดังกล่าวแล้ว ยังได้กำหนดแผนงานหลัก 10 แผนงาน ซึ่งมีประเด็นที่เป็นสาระสำคัญๆในแต่ละแผนงานดังนี้คือ ¹¹

1) แผนพัฒนาเศรษฐกิจส่วนร่วม

1.1) ปรับปรุงระบบการผลิตต่างๆให้สามารถเพิ่มอัตราความเจริญเติบโตโดยเฉลี่ยร้อยละ 5 ต่อปี และให้มีการจ้างงานใหม่เพิ่มขึ้น 3.9 ล้านคน

¹⁰ สำนักนายกรัฐมนตรี, สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 6 พ.ศ. 2530-2534 (กรุงเทพมหานคร โรงพิมพ์ในเครือโปรตักซ์, 2529), หน้า 3.

¹¹ เรื่องเดียวกัน, หน้า 5-16.

1.2) เร่งระดมเงินออมให้สูงขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่ง
ในภาครัฐบาล โดยให้การลงทุนภาครัฐบาลเพิ่มเฉลี่ยร้อยละ 1.0 ต่อปี

1.3) สนับสนุนให้ภาคเอกชนมีบทบาทในการพัฒนาเพิ่มขึ้น
ให้การลงทุนภาคเอกชนเพิ่มเฉลี่ยร้อยละ 8.1 ต่อปี และการบริโภคเพิ่มขึ้นเฉลี่ยร้อยละ
3.7 ต่อปี (ในราคาคงที่)

1.4) พิจารณาใช้มาตรการทางด้านการเงิน การคลัง และ
ด้านอื่นๆ เพื่อให้มีส่วนสนับสนุนการพัฒนาในสาขา และกิจกรรมที่จำเป็นมีลำดับความสำคัญ
สูง เช่น การผลิตเพื่อการส่งออก การท่องเที่ยว ฯลฯ

1.5) ปรับปรุงโครงสร้างภาษีอากรให้เข้าใจง่าย อัตรา
เหมาะสม มีฐานภาษีกว้าง

1.6) พิจารณาจัดสรรงบประมาณโดยให้ความสำคัญแก่
กิจกรรมที่สอดคล้องกับแนวทางของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 6 เช่น การพัฒนาชนบท การเกษตร
อุตสาหกรรมการเกษตร อุตสาหกรรมในชนบท การตลาดและการบริการต่างๆ เป็นต้น

2) แผนพัฒนาคน สังคม และวัฒนธรรม

2.1) ดำเนินมาตรการต่างๆ เพื่อให้ประเทศมีประชากร
ในขนาด และโครงสร้างที่เหมาะสมในระยะยาว โดยให้อัตราการเพิ่มประชากรในปี
2534 เหลือร้อยละ 1.3 ให้ความสำคัญต่อการพัฒนาเมืองศูนย์กลางความเจริญในภูมิภาค
พื้นที่เฉพาะ ควบคู่ไปกับการพัฒนากรุงเทพมหานครและเขตปริมณฑล และการเร่งรัดพัฒนา
ชนบทเพื่อเป็นฐานเศรษฐกิจและการจ้างงานเพิ่มขึ้น รวมทั้งเพิ่มคุณภาพชีวิตของผู้มีรายได้น้อย
ซึ่งอาศัยอยู่ในเขตชุมชนแออัดภายในเมือง

2.2) พัฒนาคุณภาพคน โดยสนับสนุนการให้การศึกษา
และฝึกอบรมเพื่อปลูกฝังทัศนคติ ค่านิยม และความสามารถในการทำงานเพื่อประกอบ
อาชีพ เน้นการมีส่วนร่วมของประชาชนในการรักษาสุขภาพของตนเอง เน้นการนำหลัก
เศรษฐศาสตร์มาใช้ในการปรับปรุงประสิทธิภาพและความเป็นธรรม ในการจัดบริการสังคม
ของรัฐ

2.3) เสริมสร้างความสงบสุขในสังคม และป้องกัน
อาชญากรรมอุบัติภัย

2.4) มุ่งบรรเทาปัญหาการว่างงาน

2.5) ให้ความเอาใจใส่ต่อปัญหาแรงงาน โดยเฉพาะ การคุ้มครองแรงงาน เด็กวัยวิไลให้ได้รับการศึกษาจนจบ ป.6 อย่างทั่วถึง เพิ่มสวัสดิการ และปรับปรุงสภาพการทำงานของแรงงานเด็ก

2.6) สนับสนุนในองค์กรภาคเอกชน ชุมชน และครอบครัว เข้ามามีส่วนร่วมในการป้องกัน และแก้ไขปัญหาสังคมมากยิ่งขึ้น

3) แผนพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

3.1) ปรับปรุงการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติให้ ได้ผลมากขึ้นเพื่อการจ้างงาน โดยเน้นการสนับสนุนให้เอกชนใช้ที่ดินในการปลูกไม้ยืนต้น เพื่อผลทางเศรษฐกิจ และอนุรักษ์ทรัพยากรในน่านน้ำไทย

3.2) ดำเนินการเพื่อจัดให้กรรมสิทธิ์ที่ดินประเภทต่างๆ อย่างเหมาะสม และแก้ไขปัญหาอันเกิดขึ้นจากความเสื่อมโทรมของดิน

3.3) จัดให้มีการแสวงหาและพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติ เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยสำรวจพื้นที่ที่มีศักยภาพในการผลิตทรัพยากรพลังงานและแร่ที่มี คุณค่าทางเศรษฐกิจ เพิ่มการใช้ประโยชน์แหล่งน้ำใต้ดิน และให้มีการสร้างแหล่งน้ำขนาดเล็ก เพื่อผลผลิตทางการเกษตรของครัวเรือน

3.4) จัดให้มีเครื่องมือในรูปของแผนแม่บทและแผนที่ เพื่อใช้ในการวางแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เช่น ทำแผนแม่บทของเขต อุทยานแห่งชาติ แผนแม่บทของการใช้ทรัพยากรธรรมชาติชายฝั่งทะเล เป็นต้น รวมทั้ง การศึกษาเพื่อแก้ปัญหาสารพิษ

3.5) ปรับปรุงการจักระบบการบริหาร และจัดการ ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมให้มีความสมบูรณ์ และอยู่ในมาตรฐานเดียวกัน

4) แผนพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี

4.1) สนับสนุนการจักระบบวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ให้มีบทบาทในการพัฒนาประเทศมากยิ่งขึ้น

- เทคโนโลยี
- 4.2) พัฒนาโครงสร้างพื้นฐานของวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี
- 4.3) พัฒนากำลังคนด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี
- 4.4) ส่งเสริมการวิจัยและพัฒนาของชาติ
- 4.5) เพิ่มประสิทธิภาพการถ่ายทอดเทคโนโลยีจากต่างประเทศ
- 4.6) พัฒนาระบบข้อมูลและสารสนเทศ รวมทั้งส่งเสริมบทบาทของภาคเอกชน
- 5) แผนปรับปรุงการบริหารและบทบาทของรัฐในการพัฒนาประเทศ
- 5.1) พัฒนาระบบการบริหารของรัฐให้สามารถเอื้ออำนวยประโยชน์ต่อการพัฒนาต่างๆเพิ่มขึ้น อันได้แก่ ระบบแผนงาน แผนปฏิบัติการ และการปรับปรุงแผนกำลังคน รวมทั้งการประสานงาน
- 5.2) ให้ประชาชนได้รับบริการของรัฐที่มีคุณภาพมากขึ้น
- 5.3) ปรับปรุงกลไกการประสานความร่วมมือระหว่างภาครัฐบาลและเอกชนให้เข้มแข็งยิ่งขึ้น
- 6) แผนพัฒนารัฐวิสาหกิจ
- 6.1) มุ่งการเพิ่มประสิทธิภาพการดำเนินงานของรัฐวิสาหกิจไปสู่เชิงธุรกิจให้มากขึ้น
- 6.2) กำหนดนโยบายราคาสินค้า และค่าบริการของรัฐวิสาหกิจให้คุ้มต้นทุนเพื่อหึ่งตนเองให้ได้
- 6.3) กำหนดแผนนโยบายบริหารบุคคล ใคยให้มีการจัดทำแผนอัตรากำลังรวมอยู่ในแผนรัฐวิสาหกิจ
- 6.4) กำหนดแผนนโยบายให้มีการแปรสภาพรัฐวิสาหกิจ
- 6.5) ทบทวนบทบาทและปรับปรุงระบบการกำกับดูแลรัฐวิสาหกิจ เพื่อให้มีการบริหารงานที่มีประสิทธิภาพ

7) แผนพัฒนาระบบการผลิต การตลาด และการสร้างงาน

7.1) บรรเทาปัญหาการขาดดุลการค้าและคลุ้บัญชีเดินสะพัด ให้มีการเพิ่มรายได้จากบริการท่องเที่ยวในอัตราเฉลี่ยร้อยละ 7.4 ต่อปี

7.2) สร้างงานให้คนมีงานทำจำนวน 3.9 ล้านคน และบรรเทาปัญหาการว่างงานของคนในเมืองและชนบท โดยการเปลี่ยนระบบการผลิตและสนับสนุนการกระจายอุตสาหกรรมและบริการ ให้สามารถรองรับแรงงานที่เพิ่มขึ้น เพิ่มผลผลิตและรายได้ให้แก่เกษตรกร และแก้ไขปัญหาความยากจนในชนบท

7.3) การเพิ่มการส่งออกจะดำเนินการโดยการให้มีการกระจายการผลิตสินค้าเกษตร และอุตสาหกรรมแปรรูปการเกษตร ตลอดจนสินค้าอุตสาหกรรมเพื่อการส่งออก

7.4) การเพิ่มการหารายได้เงินตราจากต่างประเทศ และเพิ่มโอกาสการจ้างงานให้ผู้นักศึกษาในเมือง

7.5) การสร้างงานและเพิ่มรายได้ให้แก่เกษตรกร

7.6) กระจายการผลิตทางอุตสาหกรรม โดยการพัฒนาอุตสาหกรรมเกษตร อุตสาหกรรมขนาคอมและอุตสาหกรรมในภูมิภาค อุตสาหกรรมวิศวกรรม เพื่อเพิ่มรายได้และสร้างงานให้แก่ประชาชนทั้งในเมืองและชนบท

8) แผนพัฒนาระบบบริการพื้นฐาน

8.1) พัฒนายกระดับคุณภาพบริการพื้นฐานให้เข้ามาตรฐานสากลที่ดี มีความรวดเร็ว และให้บริการที่แน่นอนสม่ำเสมอ

8.1) ปรับโครงสร้างราคาและอัตราค่าบริการของบริการพื้นฐานบนหลักการคุ้มทุนและให้กิจการเลี้ยงตัวเองได้

8.2) แนวนโยบายการลงทุนขยายกิจการพื้นฐานนั้นจะต้องมีการแบ่งภาระการลงทุนระหว่างรัฐบาล รัฐวิสาหกิจ ราชการส่วนท้องถิ่น และภาคเอกชนเสียใหม่

8.3) ปรับปรุงองค์การบริหารงานบริการพื้นฐานให้มี

เอกภาพ

9) แผนพัฒนาเมืองและพื้นที่เฉพาะ

- 9.1) กำหนดพื้นที่เป้าหมายเพื่อพัฒนาไว้ 3 บริเวณคือ กรุงเทพมหานครและปริมณฑล ระบบเมืองศูนย์กลางความเจริญในภูมิภาค พื้นที่บริเวณชายฝั่งทะเลตะวันออก
- 9.2) จัดให้มีการประสานแผนการลงทุนขยายโครงข่ายบริการพื้นฐานกับมาตรการทางผังเมือง
- 9.3) กำหนดแนวนโยบายการลงทุนพัฒนาขยายโครงข่ายบริการพื้นฐานของเมือง โดยแบ่งการระหว่างรัฐบาล องค์การบริหารส่วนท้องถิ่น รัฐวิสาหกิจ และภาคเอกชนให้เหมาะสมยิ่งขึ้น
- 9.4) กำหนดมาตรการจูงใจและส่งเสริมการลงทุนของภาคเอกชนในเขตพื้นที่เศรษฐกิจใหม่ โดยเฉพาะอุตสาหกรรมขนาดใหญ่
- 9.5) ปรับปรุงการคลังส่วนท้องถิ่น โดยเร่งรัดการจัดทำและใช้แผนที่ภาษีและอื่นๆ

10) แผนพัฒนาชนบท

- 10.1) ดำเนินการพัฒนาโดยยึดปัญหาในแต่ละพื้นที่เป็นหลัก
- 10.2) มุ่งยกระดับความเป็นอยู่ของประชาชนในทุกพื้นที่ โดยรัฐจะทุ่มเททรัพยากรในเขตพื้นที่ล้าหลัง และปานกลางเป็นหลัก
- 10.3) เน้นการหมั่นกำลังระหว่างหน่วยงานของรัฐเอง และระหว่างรัฐกับ เอกชนและประชาชน
- 10.4) สนับสนุนบทบาทองค์กรประชาชนและประชาชน ในการตัดสินใจแก้ปัญหาของตนเองและชุมชน เพื่อนำไปสู่การช่วยเหลือตนเองได้มากขึ้น
- 10.5) เน้นแก้ปัญหาความยากจนของประชาชนในชนบท รวมทั้งให้การว่างงานตามฤดูกาลในชนบทอย่างลง
- 10.6) เน้นเป้าหมายให้ประชาชนในชนบทเข้าถึงบริการสังคมขั้นพื้นฐานที่จำเป็นแก่การดำรงชีวิต การประกอบอาชีพ มีความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน และสามารถพึ่งตนเองได้ในที่สุด
- 10.7) เน้นเป้าหมายที่จะมุ่งขจัดเงื่อนไขที่ก่อให้เกิดปัญหา

ทางด้านความมั่นคงในพื้นที่ชนบท

แผนโครงสร้าง

ความหมายของแผนโครงสร้างก็คือ แผนซึ่งกำหนดระบบเศรษฐกิจ สังคมและ
สภาพภพบนพื้นที่ รวมถึงการกระจายตัวของประชากร และกิจกรรมต่างๆ ความสัมพันธ์
ระหว่างประชากรกับกิจกรรมนั้นๆ รวมถึงรูปแบบอย่างกว้างๆของการใช้ที่ดินและการพัฒนา
กิจกรรมต่างๆ ¹²

ขอบเขตของแผนโครงสร้าง ครอบคลุม การจัดโครงสร้างของการใช้ที่ดินบนพื้นที่
เพื่อแสดงและชี้แนะถึงนโยบายของการพัฒนาที่ตั้งของหน่วยงานต่างๆในท้องถิ่นนั้น เช่น
การกระจายตัวของกิจกรรมทางด้านคมนาคม การเคหะ และสาธารณสุขโลก
สาธารณสุขการบนพื้นที่ เป็นต้น รวมถึงนโยบายที่ตั้งในค่านอื่นๆ เช่น ด้านสังคม การศึกษา
นโยบายของหน่วยงานท้องถิ่นบนพื้นที่ เป็นต้น ¹³

บทบาทเฉพาะของแผนโครงสร้างก็คือ

1. นำนโยบายระดับชาติและระดับภาคมาลงบนพื้นที่
2. กำหนดวัตถุประสงค์ นโยบาย แนวทางและข้อเสนอแนะทั่วไปสำหรับการพัฒนาในพื้นที่
3. กำหนดขอบเขตของแผนท้องถิ่น และกำหนดพื้นที่ที่มีปัญหาที่ต้องได้รับการแก้ไขโดยรีบด่วนเป็นอันดับแรก
4. กำหนดแนวทางสำหรับการควบคุมการพัฒนา และร่วมมือประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องที่จะต้องรับผิดชอบร่วมกัน

¹² Developement plan : A manual on form and content Ministry of housing and local government welsh Office p.6.

¹³ Andrew Broadbent and Richard Barres, "Planning Techniques in the U.K." Spatial interaction theory and planning models ed. Andress Karlquoist and others, (North-Holland publishing Company, 1978). p.361.

ลักษณะของแผนโครงสร้างมี 2 ลักษณะคือ

1. แผนโครงสร้างจังหวัด
2. แผนโครงสร้างของชุมชนเมือง

สรุปได้ว่าแผนโครงสร้าง เป็นแผนที่มีขอบเขตกว้างขวางมาก และเป็นลักษณะแผนที่กำหนดทิศทางวิธีซึ่งไม่จำเป็นต้องกำหนดรายละเอียด แต่จะต้องเป็นแผนที่กำหนดความเชื่อมโยงของกิจกรรมและหน่วยงานต่างๆในพื้นที่นั้นๆ แผนโครงสร้างเป็นแผนที่มีความยืดหยุ่นอย่างสูง ซึ่งจะเป็นแกนนำในการวางแผนพัฒนาจังหวัดต่อไป

แผนพัฒนาจังหวัด

1. แนวความคิดพื้นฐานการจัดทำแผนพัฒนาจังหวัดสรุปได้ดังนี้¹⁴

1.1 วิธีการวางแผนพัฒนาจังหวัดจะต้องเป็นแบบผสมผสาน ซึ่งกำหนดจากบนลงล่าง และแผนซึ่งกำหนดจากล่างขึ้นไปบน ทั้งนี้ก็เพราะจังหวัดเป็นศูนย์กลางการบริหาร และการกระจายการพัฒนาจากระดับบนซึ่งได้แก่ ระดับชาติ ลงมาสู่ระดับล่าง ซึ่งได้แก่ระดับภูมิภาคและท้องถิ่น โดยเน้นที่พื้นที่เป้าหมายและประชาชนเป้าหมาย ซึ่งเป็นแผนจากเบื้องบนลงล่าง แต่เนื่องจากในปัจจุบันรัฐบาลได้ให้ความสำคัญของการสะท้อนปัญหา และความต้องการของประชาชนในส่วนภูมิภาคและส่วนท้องถิ่นขึ้นไปสู่เบื้องบน ซึ่งได้แก่ระดับชาติ ดังนั้นแผนจากเบื้องล่างไปสู่เบื้องบนจึงมีความสำคัญในการมีส่วนแก้ปัญหาได้ตรงจุดมากยิ่งขึ้น ด้วยเหตุนี้แผนพัฒนาจังหวัดจึงเป็นแผนแบบผสมผสาน ทั้งจากบนลงล่างและจากล่างขึ้นไปบน

1.2 แผนพัฒนาจังหวัดเน้นการมีส่วนร่วมของประชาชนหน่วยงานของเอกชน และหน่วยงานของรัฐ ในทุกขั้นตอนของการวางแผนให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้ เพื่อให้แผนพัฒนาจังหวัดเกิดประโยชน์มากที่สุด

¹⁴ สำนักงานปลัดกระทรวงมหาดไทย, คู่มือการวางแผนพัฒนาจังหวัด, หน้า 8.

1.3 การวางแผนพัฒนาจังหวัดจะคำนึงถึงพื้นที่พัฒนา เพื่อมุ่งกระจายการพัฒนาไปยังพื้นที่ โดยคำนึงถึงศักยภาพ ข้อจำกัด สภาพแวดล้อม ทรัพยากร ธรรมชาติและทรัพยากรคนในพื้นที่เป็นหลัก เพื่อให้เกิดความสมดุล และการบริหารทรัพยากร เพื่อการพัฒนา

1.4 การวางแผนจะคำนึงถึงสาขาที่จะพัฒนา และการประสานงาน ให้สอดคล้องระหว่างสาขา

1.5 การวางแผนจะคำนึงถึงกลุ่มเป้าหมายในการพัฒนาด้วย เช่น ประชาชนในพื้นที่ยากจน ชนกลุ่มน้อย เป็นต้น

2. ขั้นตอนการจัดทำแผนพัฒนาจังหวัด แบ่งเป็น 6 ขั้นตอนดังนี้

2.1 การเก็บและรวบรวมข้อมูล

2.2 การวิเคราะห์ข้อมูล

2.3 การกำหนดปัญหาและความต้องการ

2.4 การวางนโยบาย วัตถุประสงค์ และกำหนดเป้าหมายรวมของ
การพัฒนาจังหวัด

2.5 การตั้งเป้าหมายในการพัฒนาสาขาต่างๆ และพื้นที่ในการพัฒนา

2.6 การวางแผนมหภาคและสาขา